

ובתוקף החשק בו ית' הראשונים גם האחרונים שרו לפניו". ומהר"ל מאריך בזה בגבורות ה' (פ' מז) בענין מאחז"ל (סוטה ל:): דרש רע"ק בשעה שעלו ישראל מן הים נתנו עיניהם לומר שירה, ומבאר כי שירה הוא אשר נמצא מן העילה המשתוקק לעילתו אשר הוא בא ממנו, ולפיכך אין ראוי לומר שירה רק לישראל שהם בני אל השי"ת והם עלולים בעצם ממנו, ועלול כזה משתוקק אל עילתו. ועפ"ז מפרש דברי ר"י הגלילי, שעולל מוטל על ברכי אמו ותינוק יונק משדי אמו, כיון שראו שכינה, עולל הגבי צוארו ותינוק שמט דד אמו ואמרו זה אלי ואנוהו. והיינו כי הקטן או התינוק הם עלולים מן האם ויונקים ממנה, שהיא הסיבה המקיימת אותם, וכאשר ראו שכינה שהיא העילה באמת, היו מניחים את הסיבה והעילה הגשמית ופונים אל עילתם באמת. זה המדרגה שישאל אמרו שירה, שהיו כה דבוקים בה, העילה הראשונה, והיו מסולקים מן החומר.

ביטוי זה של השתוקקות המתבטא בשירה שייך לאו דוקא בהבעת רגשי שמחה והודי' לה. גם בהבעת רגשי צער וכאב שייך ענין שירה המתבטאת געגועים והשתוקקות להשי"ת המתבטאים מתוך היסורים, שמתוך כל העובר עליו מרגיש אלקותו ית' המייסרו מתוך אהבתו אליו, כאשר ייסר איש את בנו (דברים ח). והכלל הוא כי שירה לא יכולה לבוא מתוך קהות החושים ומתוך טמטום המח והלב, אלא מתוך פתיחת ההרגשים. וכמו שמצינו בספר תהלים, אשר כולו שירה לפניו ית', והשירה היא לא רק כשאומר הללו את ה' מן השמים הללוהו במרומים וכו', הללוהו שמש וירח וכל כוכבי אור, עד הללו את ה' מן הארץ תנינים וכל תהומות אש וברד שלג וקיסור רוח סערה עושה דבר, שמרגיש איך מכל הנעשים ונוצרים נבראים ואצולים מכולם בוקעת שירה לבוראם, אלא גם כשמבקש מה' אל באפך תוכיחני ואל בחמתך תיסרני חנני ה' כי אומלל אני וכו', או עד אנה ה' תשכחני נצח עד אנה תסתיר את פניך ממני וגו', ג"כ אומרם בלשון מזמור. ואפי' כשאומר א' באו גוים בנחלתך טמאו את היכל קדשך וגו' אמרו בלשון מזמור, אם כי קינה מבע"י ל' (ועיין בדרשת חז"ל ע"ז). אצל נעים ומירות

מאתו ית"ש ואינו מרגיש קירבתו, או שח"ו נלכד בתאוות רעות עד כי בושתי ונכלמתי להרים א' פני אליך, ומתחנן ושופך לב כמים בתפלה. אין לך עבודה שבלב יותר מזו. והיא נחת רוח גדול לפניו ית'. ואיתא בספה"ק שעל תפלה כזו נאמר ועונה לעמו ישראל בעת שועם אליו, כשמתחננים אליו ולקירבתו יבקשו, או תמיד נענים. כי אם בענינים הגשמיים שייך קטרוגים, כי אינו ראוי לכך, אבל ברוחניות מיד מקבלים תפלתו שלא שייך ע"ז קטרוג שלא למלאות מבוקשו.

ג.

וכותב רבינו עוד בענין תפלה: ומגיד שבחו של מקום. זה פרק גדול בענין תפלה ויש לבאר ענינו, דלכאורה תמוה, מהו גדר עבודת התפלה שמגיד את שבחו ית"ש, מה ערך יש לזה שאיש שפל ונבוז וקטן דעה אומר שבחו של מלך מלכי המלכים, בשעה שאין לו כל תפיסה בגדלות הבורא, וכל מה שאומר הוא כאין ואפס נגד המציאות, ואדרבה באמירתו לפי השגתו נמצא שמקטין באמירת שבחו, כדאיתא בחז"ל לענין זה (ברכות לג:): סיימתינהו לכולהו שבחי דמרך משל למלך וכו' (ועיין מגילה יח.). אכן ע"פ המבואר שמהות התפלה היא הדביקות, יש להבין ג"כ ענין מגיד שבחו, והוא כמו שמצינו בחז"ל שהפליגו מאד בענין שירה ואמרו כל האומר שירה בעוה"ז זוכה ואומרה לעוה"ב (סנהדרין צא:). הביאור מה רב ערכה של אמירת שירה, כי שירה משמעותה ביטוי פנימי של דביקות בה', הבא מתוך צמאון וגעגועים לאלקות. שירה היא רגשות פיזיים הבאים לידי ביטוי בין הנאהבים, אשר בלשון השיר ימצאו פורקן לרגשי לב כבירים, וכמו שמצינו בשיר השירים, שכל אותה ונאהב מבטא שבחו של השני מתוך רגשי אהבה ודביקות עצומים.

ובספר חרדים כותב בענין שירה שהיא ענף ממצות אהבת ה' וז"ל: „דרך החושק לשורר, וכיון שאהבת יוצרנו נפלאה וכו' האהב אותו בלב שלם ישיר לפניו יתב' כאשר שר משה וכו', וכתוב באהבתה תשגה תמיד פי' הראב"ד שהוא לשון שירה,

במכילתא פ' בשלח עה"פ ה' ילחם לכם: אמרו ישראל למשה רבינו, משה מה עלינו לעשות, אל אתם תהיו מפארים ומרוממים ונותנים שיר ושבח וגדולה ותפארת למי שהמלכות שלו. ודוקא ע"י זה שהיו מפארים ומרוממים נבקע להם הים. ולכן אמר הקב"ה למשה מה תצעק אלי וכו', כי בעת רצון א"צ צעקה אלא לפאר ולרומם, ומתוך זה יזכו לגילוי הגדול של קרי"ס.

ומשום כך השער לשבת היא אמירת שיר השירים. שאחז"ל (ידים ג) כל הכתובים קודש ושיר השירים קודש קדשים. וע"ד פירושו הנפלא של האוחה"ק בספרו ראשון לציון ריש שה"ש, שמקשה למה נאמר שיר השירים אשר לשלמה ולא שיר אשר לשלמה או שיר שלמה כמו משלי שלמה, ומבאר ע"ד מאחז"ל שהשיר הזה בנאו שלמה ברוה"ק על זמן הגלות, והמשילו למלך שגירש את המלכה, וחשבו כולם כי לא ישוב לקחתה ולקרבה עוד כי רחקה מלבו, ועמד הבן שילדה המלכה להמלך קודם הגירושין והלך אצל האב ודיבר אתו, והבין ממנו שלבו עם המלכה, והלך אצל האם והבין ממנה שלבה שלם עם המלך, וכאשר ידע ממה שבלבם וע"ז וראה איך משתוקקים זל"ז, עמד וחיבר שיר אחד ממה שבלב המלך אל המלכה, ושיר א' מה שבלב המלכה אל המלך, וזהו שאמר שיר השירים שיר המורכב מב' שירים, והוא עד"מ על האהבה שבין קוב"ה וישראל, מה שאומר קוב"ה על כנס"י ומה שאומרת כנס"י על דודה, ע"כ. בשיר השירים גנוז הביטוי לכל המתרחש והמתחולל בפנימיות לבו של יהודי ההומה להקב"ה. כי למרות היותו תמיד מוטרד ומבולבל, וא"י באיזה עולם הוא נמצא, בוערת בכח הנעלם והנסתר בלב יהודי אהבתו ית', אשר מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה וכו', ורשפי רשפי אש שלהבת י'. וכן היא גם אהבתו ית' אל עמו ישראל, ע"ד דאיתא בעבודת ישראל, כי החורבן לא הי' אלא בבתי בראי, אבל בבתי גואי אחז"ל כשנכנסו האויבים בקודש הקדשים מצאו את הכרובין שהיו מעורין זה בזה, המורה על גודל אהבתו ית"ש לעמו גם בשעת החורבן. ובשיר השירים הזה נכנס יהודי אל השב"ק. כל השבוע הי' איך שהי', אך בש"ק כולו שירה לפניו ית' מגודל התשוקה והאהבה אליו ית', וישמחו במלכותך שומרי שבת, כי בש"ק

ישראל הכל שיר, כי מן הכל מרגיש קירבת אלקותו ית', והכל פותח את לבו הקדוש, ושום דבר אינו מטמטם אותו. משמחה כמו מתוגה וצער הוא משתוקק וצמא אליו ית'. וגם בהיותו במדבר יהודה, רחוק מגבול הקדושה, הוא שר את המזמור אלקים א' אתה אשחרך צמאה לך נפשי כמה לך בשרי, כי בכל המצבים הי' תמיד בבחי' לבי ובשרי ירננו אל א' חי.

וזהו משמעות מגיד שבחו בעבודת התפלה, לא חשוב איך הוא אומר שבחו, ואפי' בקטנות דעתו בתפיסת גדלות הבורא, אך כאשר עם לבבו מלא הוא השתוקקות וצמאון, ומביע זאת באמירת שבחו של מקום, וכלי הרמב"ם (שם), "כ"א לפי כוחו". ענין זה הוא דרגה גבוהה ביותר בבחי' הדביקות שבתפלה. והיא קוטב התפלה שכולה שיר ושבח לפניו ית'. מתחיל בפסוקי דזמרה, ויברך דוד, ושירת הים, ברכות יוצר אור וכו' ושירת המלאכים וכו'. ואח"כ בתפלה עצמה ג' ראשונות הם שירת שבחו לפניו, ושלוש אחרונות מודים אנחנו לך וכו', ג"כ שבח והודי, שהם עיקר התפלה בכל תפלות השנה.

ד.

ובאופן מיוחד שייך כ"ו בתפלות השבת שכל ענינם שירה וגעגועים, זה שיר שבח של יום השביעי שבו שבת א' מכל מלאכתו, ויום השביעי משבח ואומר מזמור שיר ליום השבת טוב להודות לה' וכו', כי השבת היא מעין עוה"ב, וכל תפילותיה מבטאים עומק ההשתוקקות להרגשת קירבת אלקות, וכל ענין התפלה בשבת הוא אך להגיד שבחו של מקום. ולכן איתא בחז"ל מפני מה אין אומרים רפאינו בשבת, שמא יזכור שיש לו חולה בתוך ביתו. ולכאורה מה בכך שיוזכר שיש לו חולה בתוך ביתו, אדרבה, שיתפלל עליו. אך הענין שאם בחול יש חלק התפלה של שאילת צרכיו ובקשת רחמים ותחנונים, שע"ז ממשיך לו ישועה, לא כן בשבת שהישועה באה או לאדם רק ע"י שמגיד שבחו ומתוך תפלה של שירה, שהיא מדרגה יותר עליונה, וא"צ לבקשת רחמים על החולה, שהיא דרגה יותר קטנה מערך התפלה של ש"ק. והוא ע"ד דאיתא